

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ทุกชั้นวรรณะ โดยมุ่งเน้นถึงกลุ่มคนที่มีความวุ่นวายหรือมีความทุกข์ เพื่อดับต้นเหตุของความทุกข์อันเป็นต้นเหตุของความทุกข์ พระพุทธศาสนามีวิธีการแห่งหลักธรรมคำสอนที่เป็นจุดแห่งความคิดมากมาย โดยอาศัยความศรัทธาเป็นพื้นฐาน ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย คนส่วนใหญ่และพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์นับถือพระพุทธศาสนาและนำหลักธรรมมาใช้ดำเนินชีวิต ส่วนที่สองพระพุทธศาสนายังเป็นแหล่งกำเนิดวัฒนธรรม ประเพณีของไทยหลายประการ อาทิเช่น มารยาทชาวพุทธ ได้แก่ การไหว้ ประเพณีต่าง ๆ จากสิ่งที่สั่งสมมาเป็นเวลานานเป็นบ่อเกิดของความศรัทธาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ พระพุทธศาสนายังมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยของประชาชนชาวไทยที่รับการถ่ายทอดมาจากประเพณีปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต จนกลายเป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของคนไทย โดยจะเห็นได้จากวัดที่กระจายอยู่โดยทั่วไปในทุกหมู่บ้าน ทุกชุมชนของสังคมไทย วัดจัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยทั้งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและมีบทบาทต่อสังคมในฐานะเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม ทำบุญตามประเพณี จัดกิจกรรมชุมชนต่าง ๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ทำให้การดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การสื่อสารที่ไร้ขีดจำกัด ความรู้ที่มาจากแหล่งต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลก การก้าวพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีอุตสาหกรรมในเชิงพาณิชย์มากขึ้นและมีการค้าขายอย่างเสรี ทำให้คนในสังคมมีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น นำไปสู่การเอาเปรียบซึ่งกันและกัน เพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวกมากกว่าที่จะคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งในขณะที่เน้นการเปลี่ยนแปลงของวัตถุอย่างต่อเนื่องนี้ ในทางตรงกันข้ามบุคคลในสังคมกลับมีปัญหาด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทำให้เกิดภาวะการขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและทางวัตถุก่อให้เกิดปัญหาสังคมขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ เกิดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันกันในทุกวงการ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการแพร่ขยายของโรคเอดส์ และการติดยา

เสพติดอย่างรุนแรงในสังคม ตลอดจนปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรม (พระศรีปริยัติโมลี, 2545, หน้า 38-47)

ในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น มนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาเป็นที่รักของคนรอบข้างเป็นที่ยอมรับนับถือของทุกๆ คน และปรารถนาที่จะได้ยินได้ฟังคำยกย่องสรรเสริญ มากกว่าเสียงนินทาว่าร้ายพระพุทธรองค์ได้ทรงสอนวิธีที่จะทำตนให้เป็นที่รักของสังคมว่า ขั้นแรกให้ปรับที่ตัวของเราเองก่อน คือ ต้องทำตัวเราให้เป็นคนน่ารักเสียก่อน โดยการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรี เดิมน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. ทาน หรือการให้เป็นสิ่งของคนแก่ผู้อื่นที่ควรเป็น เพราะ ทาน หมายถึง
 - 1.1 ธรรมทาน หรือการบริจาคทางจิตใจ
 - 1.2 อามิสทาน หรือการบริจาคทางวัตถุ
2. ปิยวาจา หรือการเจรจาใช้คำพูดของตนเองต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพอ่อนโยนให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและเหมาะสมแก่สังคมชุมชนทุกชั้น เพื่อให้ชุมชนหรือบุคคลเหล่านั้นเคารพนับถือปิยวาจา นี้ ใช้กับมิตรสหายของตน ย่อมจะทำให้มิตรสหายเหล่านั้นรักใคร่ รู้จักเจรจาสุภาพอ่อนโยนกับอาจารย์ การใช้หลักจริยศาสตร์สังคมในเรื่อง ปิยวาจา นั้น ผู้ใช้จำต้องมีสติควบคุมตนเอง และสามารถบังคับจิตใจได้ทุกขณะ
3. อัถลจริยา หมายถึง การสอนให้บุคคลนั้น มีหน้าที่ทางมนุษยสัมพันธ์ทุกระดับชั้น มีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะหรือสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน
4. สมานัตตตา หมายถึง การปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองสม่ำเสมอโดยไม่ถือตัวและให้เข้ากับสังคมของชุมชนได้ทุกชั้น (พระธรรมปิฎก, 2542, หน้า 536-541)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการปฏิบัติตน เพื่อให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามหลักสังคหวัตถุของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นต้นในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรีเพราะเป็นหลักธรรมที่ดีที่ถูกต้อง เป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคมให้น่าอยู่ไปพร้อม ๆ กับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในการศึกษาแนวทางการปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาแนวการสอนหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันก่อให้เกิดสังคมที่ดี อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตน เพื่อให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามหลักสังคหวัตถุของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นต้น ในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นต้น ตามตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ โรงเรียน เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน ผลคะแนนเฉลี่ย รายได้ต่อวัน และอาชีพผู้ปกครอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงระดับการปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นต้น ในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง และพัฒนาหลักคำสอนให้คนรุ่นหลังเข้าใจได้ง่ายและถือปฏิบัติตนอย่างถูกต้องต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นต้น ในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นต้นของโรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง จำนวน 1,103 คน และนักเรียนระดับมัธยมโรงเรียนวีรศิลป์ จำนวน 388 คน รวมทั้งสิ้น 1,491 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ คือ การปฏิบัติตน เพื่อให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามหลักสังคหวัตถุ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นต้นในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ใช้การสุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 315 ตัวอย่าง

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นต้นในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง หมายถึง นักเรียนที่เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วงมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 2 โรงเรียนคือโรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง และ โรงเรียนวีรศิลป์

การปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง การกระทำของประชาชนโดยยึดหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา

สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักปฏิบัติตนตามหลักจิตวิทยาสังคมเพื่อให้เกิดความนิยมชมชอบ และความเคารพนับถือแก่ผู้อื่น หรือสังคมของชุมชนต่าง ๆ ประกอบไปด้วย ทาน ปิยวาจา อุตตจริยา สมานัตตตา

ทาน หมายถึง การให้เป็นสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรเป็น ได้แก่ ธรรมทาน หรือการบริจาคทางจิตใจ อามิสทาน หรือการบริจาคทางวัตถุ

ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาใช้คำพูดของตนเองต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพอ่อนโยนให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและเหมาะสมแก่สังคมชุมชนทุกชั้น เพื่อให้ชุมชนหรือบุคคลเหล่านั้นเคารพนับถือปิยวาจา นี้ ใ้กับมิตรสหายของตน ย่อมจะทำให้มิตรสหายเหล่านั้นรักใคร่ รู้จักเจรจาสุภาพอ่อนโยนกับอาจารย์ การใช้หลักจริยศาสตร์สังคมในเรื่อง ปิยวาจา นั้น ผู้ใช้จำต้องมีสติควบคุมตนเอง และสามารถบังคับจิตใจได้ทุกขณะ

อุตตจริยา หมายถึง การสอนให้บุคคลนั้น มีหน้าที่ทางมนุษยสัมพันธ์ทุกระดับชั้นมีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะหรือสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

สมานัตตตา หมายถึง การปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองสม่ำเสมอโดยไม่ถือตัวและให้เข้ากับสังคมของชุมชนได้ทุกชั้น

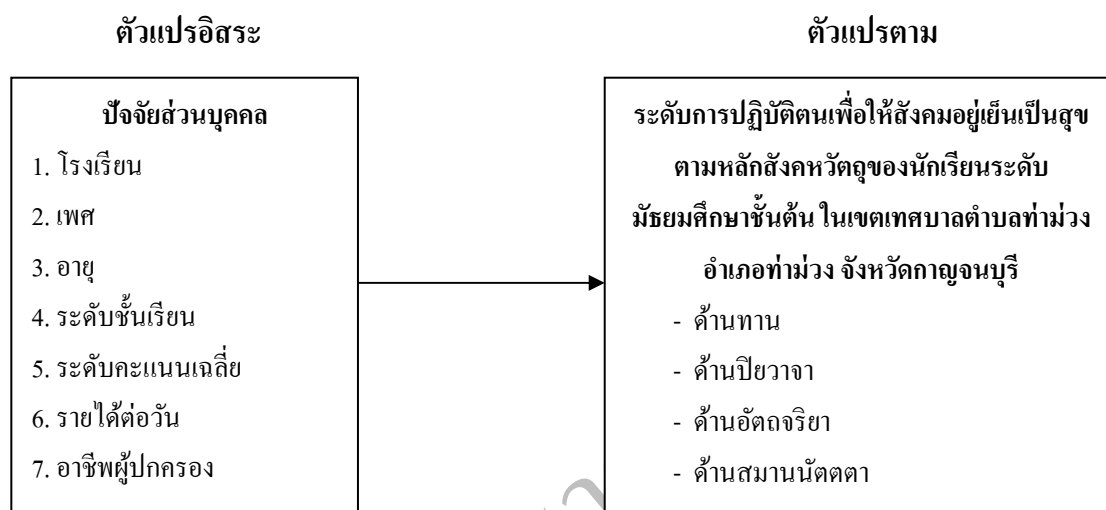
สมมติฐานในการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาตั้งเป็นสมมติฐานในการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน ระดับผลการศึกษา รายรับประจำวันของนักเรียน และอาชีพของผู้ปกครองที่ต่างกัน จะมีผลต่อระดับการปฏิบัติตนตาม

หลักสังคหวัตถุ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรีต่างกัน

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบความคิดในการวิจัย